

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 6.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Llibre, ni dominada, ni dominadora y respectada de las regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa.— Acullit com a propi al foraster que a treballar hi vinga. Y a manar y a cobrar, a fer lleys y a judicar, cada hu a casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y pocs, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser: obradors d'avenços, de la ciencia y planter de filosofys y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida a la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religios y il·lustradament tolerant.—Replabadas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginyers moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginyers del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antics y el sarne d'un art fill llegitim del antic criat en els avenços actuals. Voltar las vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports obrerts als productos de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nacio seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil a la Patria y al obrer intervindre en e govern donantli lo que cristianament y per drat li pertoca.—Volem deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per obtenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que a cap ens manca: L' amor a la Patria.—LLUIS DOMENECH Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa: all mes 0'50
Fora semestre 3'00

DIRECCIO Y REDACCIO

Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 15 Febrer de 1903.

La Redaccio no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats o copiats.

SANTORAL

Diurne 15, Sexagesima. Ss. Faustino pbr. Jovita mrs. (I. P.)—Dilluns 17, S. Onésim b. y s. Honest mrs.—Dimars 17, San Policroni b. y s. Rómulo mrs.—Dimecres 18, S. Simco b m r y la Beata, Cristiana vg.—Dijous 19, S. Mansuet b. y s. Alvaro cfs.—Divendres 20, S. Sador b. y s. Nemesi m r.—Dissapte 21, Ss. Verulo, Secundi y Sirici, mrs.

Lo Catalanisme y ls obrers

«Sempre guiat per lo recte y austere esperit d'equitat, que informa son criteri polítich en todas las manifestacions de la vida social, lo catalanisme, al preceptuar en sa assamblea de Balaguer, respecte al establiment y percepció dels impostos, va acordar que **totas las contribucions directas recauran sobre las rendas y beneficis.**»

«Se vol major garantia pera l' obrer, de que cap impost que s' estableixi dintre dels principis catalanistas, vindrá a minvar son jornal ni a fer més difícil sa penosa existencia.»

«Mes, desljos lo catalanisme d'afirmar en forma categorica y terminant, sa doctrina de justicia y refinada tendencia progressiva, declara: **que no s'imposará cap contribució que descansi sobre la base de la capitació, ó sia, cap que afecti al individu, com a tal, y prescindint del medi de subsistencia ab que conti.»**

«En altre lloch, al tractar lo catalanisme de la **contribució industrial y de comerç**, ha prescrit que quedaran exemptes de contribució los que no obtingan un benefici superior a la quantitat anyal que representa el jornal d'un treballador.»

Y al parlar de la **contribució sobre ls ingresos** s'ha establert que no estaran subjectes a aquesta contribució aquells quals ingresos acumulats no arribin a la quantitat anyal que representa el triple jornal d'un treballador. Queda donchs demostrat que lo catalanisme eximeix al treballador ó obrer, no ja del pago de cap subsidei y arbitri que sigui necessari establir pera compensar en meyalich la no prestació del servey militar per los fills de la regió; sino que sosté terminantment, que no pagará cap classe de contribució directa ni indirecta; y per aixó nega al organisme Estat lo dret d'establir impostos sobre la **capitació** y de crear cap contribució que pugui gravar al ciutadà, quin mínim

d'ingrésos no sigui superior, may y en cap cas, al jornal ordinari d'un home, y en molts casos al jornal de tres homes.

Les eleccions

Lo cambi de govern en los països que tenen règim representatiu, porta sempre aparellada l'elecció de nous representants del poble a las Corts. Y aquí a Espanya que ls governs se succeixen més depressa que ls anys, no cal dir que a cada dos per tres s'estan fent cridas al cos electoral.

A primera vista, a tota persona que reflexioni un xic, li semblarà innecessari aquest seguit d'eleccions, donchs no pot ser que la opinió pública pugui cambiar en tan curt espay de temps. Mes ve la realitat, y ab la forsa aclaparant dels fets, contradiu a la reflexió. Mana el partit A: donchs, ja se sab el país, dels 400 representants seus, n'elegeix uns doscents cincuenta del partit ministerial, vora de cent pertencents al partit B y deixa els demés pera els peixos petits de la política.

Però cau el partit A y puja al poder el B, y allavors la truita es gira, lo de dalt va avall. Aquells trescents representants del partit A, ara els té el B, y en cambi aquells s'ha de contentar ab uns cent. Les úniques que quedan igual son les oposicions que no entren en el turno pacífic.

Y lo millor es que encara hi hagi qui de bona fe s'entusiasmi ab el sufragi universal.

Per lo que acabo de dir ja es pot suposar que les eleccions aquí a Espanya tenen poca importancia pera el poble. Mes les properes, a Catalunya la tindran y ben cabdal. Elles seran un motiu més pera que tornin a trobarse enfront un de les altres, lo món que cau y les noves doctrines sobre l'organización del estat, que son com l'auba que il·lumina l'horizont del pervindre espanyol.

En Maig de 1901 Barcelona, cap y casal de la nostra terra, la germana gran, no la germanastra, de les demes provincies catalanes, comensá la lluita política contra el centralisme enviant a las Corts a quatre homes, quatre precursors, pera que en el mateix temple de la mentida hi fessin resonar la veritat. Y la ve-

ritat fou explicada, no ab fanfarronerias, sino ab aquella serenitat y confiança de sí mateixos que els dava el pensar que no exposaven el credo d'un partit polítich, sino les aspiracions de tot un poble.

Al record d'aquells memorables debats una llágrima cau dels ulls de tot bon catalá, al mateix temps que ls seus llavis xiuxejan una oració, dirigides abdues al venerable y may prou plorat patrio lo Dr. Robert.

La seva mort va fer creure als centralistas qu'el catalanisme havia acabat. Y era qu'ells, mirayan al regionalisme catalá com un partit més, per l'estil dels xorchs que s'usan a Madrid y en los que elefe ho es tot; penó y programa.

Dominats per l'orgull y l'ambició no podian arriyar a capir, coneixent la gran valua del malaguanyat Doctor, que aquest formés part d'un partit sense serne l'amo.

Mes passá el temps y pogueren anar convencense del seu erro. Lo catalanisme no havia mort perque els nostres ideals son per complet incompatibles ab las quefaturas personals.

A les properes eleccions els ho acabarem de demostrar que les nostres doctrines no shan finit, ans ben al contrari, perque quant un soldat cau lluytant a la trinxera, may faltan esperits nobles que cuitin a empunyar l'arma que aquell al caurer deixa anar.

A les properes eleccions la lluita que en les passades fou casualment a Barcelona, s'extendrá casi be per tota Catalunya.

Y ab el patrioich propósit de las diferents fraccions autonomistas, de deixar de banda perillosos personalismes y rancúnias individuals y ajudarse mutuament, la batalla será entre los que posen devant de tot d'autonomia dels pobles y pels que volen subjectarlos uns als altres, importants lleys que no son las nostras y una llengua que no es la que parlarem nostres avis.

Barcelona, Girona, Olot, Manresa y altres districtes, votant a candidats catalans y verdaders aimadors de son terrer, y rebutjant als cuneros imposats pels governants madrilenys, farán veure als centralistas que Catalunya es algo més que un poble d'industrials y de comerciants; que dintre nostre cor hi alena una aspiració, aspiració qu'ells son incapassos de detorar y que

els ha de tornar al no res d'ahont han vingut, el dia que poguem llibertarnos y llibertar ab nosaltres a les demes regions espanyolas, germanes nostres, del seu despotisme anorreador.

En aquesta nova creuada, Tortosa, la ciutat inmortal prona sempre a la lluyta quant del interés de la patria s'ha tractat, deixarà de ferhi acte de presencia?

No ho creyem; no ho podem pas creure.

J. Tallada.
Barcelona, Febrer 1903.

Pera l' historia de Tortosa (Asséig de 1648)

En lo darrer nombre de La Veu de Tortosa escriguerem quelcóm de la medalla *Dertosa Expugnata*, y prometrem aleshores lo que avuy aci donam en lo rebrot de bona sav del susdit, periódich, en LA VEU DE LA COMARCA (*) çò es, quelcòms documents d'autors francesos pertocants a la presa de la ciutat (1648).

Un ben volgut amic nostre de París ens enviá copia de les Remembrances escrites per Mme. de Motteville y Mr. de Montglat, ajuntades en la Col·lecció Michaud et Poujoulat. Y eussaquí com contan la gesta.

Mme. de Motteville.
Notes biogràfiques: Francisca Bertand, dama de Motteville, nascué en Normandia vers 1621, m. en 1689. Era filla d'un gentilhome de la Cambra del rey y d'una dama espanyola sirventa de la regina Ana d'Austria.

Desde sa joventut s'uní a la regina; retirada a Normandia se casá en 1639 ab Langlois de Motteville, d.º president de la Cambra dels Comptes. Després de mort Richelieu y Lluís XIII, fou cridada altre volta per Ana y siguié sa confidente íntima. Coneixia a les dames més distingides d'aquell temps: Mme. de Sevigné, Mme. de la Fayette etc.

Com molta dels llegidors de LA VEU DE LA COMARCA no conexen l'article publicat en lo últim número de La Veu de Tortosa, en un dels pròxims números lo reproduhirem acompanyant lo de un grabat de la medalla citada fet expofes para LA VEU DE LA COMARCA, gracias a habersens facilitat la reproducció en bronze obtenguda per mitx de la galvanoplastica; cual original existeix en Jo Col·legi de S. Ignasi de Sarriá de Barcelona. (N. de R.)

Deixá les «Mémoires pour servir a l'histoire d' Anne d' Autriche» escrites ab molta sinceritat, gracia y esprit, mes un poch llargues. Dites Memoires se publicaren en 1723 a Amst., en 6 vol. in-12. S'han estampat en les «Mémoires relatifs a l'histoire de France.»

Ses remembrances: «Al mateix temps arribá un corréu de Catalunya dihent que el Mariscal de Schomberg (1) que com Virrey manava l'exercit en aquest país de conquesta, començava l'empresa de Tortosa; y que quan feya poch que l'havía sitiada, li advertiren que ls castellans ab mes forces anaven a sitiar a Flix y va haver d'avitual·lar aquesta plaça y deixarhi més gent, y que tornava per acabar lo començat ab esperances de bon fi.»

Juny a Juliol 1648 p. 170

«Lo Mariscal de Schomberg no estava del tot bé a la Cort y siguié forçat de manar l'exercit de Catalunya, càrrech que el Cardenal de Santa Cecilia, germá de Mazarini, s'en desdenyava de tenirlo—Aná, donchs, Schomberg allí ab pòchs diners, pòchs favors y menys homes.—Ab tan migrat credi hi aná que ls que tenen de ofici riuers dels altres, déyen que ls que volguessen cercar perills, seguissen al Mariscal.—Volien ells que s'cregués que totes aquestes aventures acabarian ab una serenata a les noyes espanyolas: perque encara que no estigués per jochs era home galant joves teniem quelcom d'atractiu. Però ab tot y aixó y el socorro que tingué de donar a Flix lo Mariscal; arribá un corréu lo 26 de Juliol y entrará a la Regina de la presa de Tortosa, que feya poch temps tenia sitiada.»

Com sapigué que ls enemichs venien a més corré per ajudar a la plaça, sortí el Mariscal y ls hi entrebancá lo pas.—Hi va haver una mortaldat general y lluytaren los de dins tan coratjosament que el mateix Bisbe de Tortosa fou un dels primers morts, trobat a la trinxera ab una llança a la ma (2)

L'esmentat Prelat defensá les muralles acompanyat del Clero y Religiosos de la ciutat, Schomberg rebé tota la gloria que mereixia d'un fet tan felix y atrevit; pe-

(1) Lo Mariscal Carles de Schomberg, Duch d'Hallin, nat en 1601 y m. en 1656, era de familia tedesca. Arribá a Mariscal després de la victoria de Lemate contra ls espanyols (1637). Caygué en desgracia de Mazarini com a privat de Lluís XIII al finir aquest (1644), y fou enviat a Catalunya de Virrey (4 Maig, 1648), deixá el carrech en 1649.

(2) No hi ha res de la mort del senyor Bisbe; Montglat ho desmentix donant lo ver fet.

ró l'avor no correspongué, perquè no sempre l' donen ni la virtut, ni les hermoses genetes.

Lo Marqués de la Trousse fou mort en aquesta ocasió: era tingut per home valent y honrat y de tanta finura, que quant se desafiava (3), (lo que ab molta freqüència li succehia) tot se li anava en fer compliment al seu enemich, y després que l' havia atravesat ab l' espasa llavóres s' encondolia.

Lo Compte d' Harcourt va aixecar fins á les estrélls lo fet del Mariscal; y digué á Mazarini que dita pleça, encara que no tan fôrta com la de Lleyda, era més profitosa, pus era situada á les fronteres de Valencia y obria l' camí per entrar á Espanya quant se volgués. Lo 28 de Juliol la Regina feu cantar un Te-Deum á Notre Dame. El Rey aná á caball ab un collar de búfalo, y la cort seguí ab bon orde, molt de luxo, plomes, cintes...

1648—p. 175.

Mr de Montglat.

Nótes biográfiques: Francésch de Paula de Clermont, Marqués de Montglat, gran mestre de la garde robe y mariscal de camp sots Lluís XIII y Lluís XIV; nat vers 1610, m. en 1675, siguié testimoni de gran nombre de fets. Deixá unes «Mémoires» que s' estamparen 1727 y s' troven en les «Col·leccions de Mémoires sur l' histoire de France».—Es escriptor sensa ména de pretensions; gayre bé no dona més que una descripció esllanguida del fet posada per orde cronològic.

Los documents: «Quant s' en varen anar el de Condé y l' Mariscal Grammont, comença á manar l' exercit de Catalunya lo llochinent general Marchin (4) fins als primers del any nou que l' Cardenal de Sainte-Cécile, germá del Cardenal Mazarini fou enviat de virrey; però se cansá desseguida d' aquest carrech (com que governava les accions de sa vida no més que per fantasía) y se li ficá al magí de tornarsen altre volta á la Cort. Però com era molt poch considerat y deya lo que primer li passava per la pensa, son germá Mazarini s' en cansá ben aviat, y tot era buscar medis com desfersen, fins que pogué enviarlo á Roma ab l' escusa de servey del Rey. Per no deixar á Catalunya sens virrey s' hi feu anar al Mariscal Schomberg que va arribar á primers de Juny á Barcelona.

Tingué consell de guerra per resoldre quina de les tres ciutats senyalades pera sitiá: Lleyda, Tarragona y Tortosa seria la primera. Les dificultats que s' havien trobades cada vegada que atacaren les dues primeres lo resolgueren á començar per Tortosa, que per esser la de mes lluny era la mes abandonada dels espanyols.—Hi enviá desseguit totes les tropes, que passaren l' Ebre per Flix y l' dia 10 de Juny varen envestir la ciutat per la dreta del riu, mentrestant que

Schomberg avansava per la esquerra.

Tortosa es asseguda frech l' Ebre y propera de la desembocadura; es tant fondo lo riu, que les galeres arriban fins á les muralles. Lo país es molt montanyós; plé de ròques pelades que embarracan lo pas de l' artilleria, solzament per un costat te una planuria que s' aixampla cap á Valencia. Tots aquets inconvenients foren vensuts per les forces del Rey que s' acostaven per mar de Provença á Barcelona. Aixís es que l' armada s' encarregá de portar les municions á la boca del riu.

Schomberg pera tancar la ciutat l' atrinzerá per la plana, mentres que les roques de part d' allá del riu se cuidaven d' acavar lo cercol. Entre tant Marchin doná una escapada al regne de Valencia, y prengué y saquejá les viles d' Ulldecona y Rossell tornant carregat de despulles.

Quant saberen lo siti de Tortosa en Francesch de Melo y l' Duch d' Alburquerque, sitiaren á Flix pera distraure l' enemich. Dita pérdua hauria sigut de molta importancia, perquè molt hauria estorbat al siti de la ciutat. Per aquesta rahó, aixís que Schomberg ne tingue avis, deixá nel siti al Marqués de Cuvres y a'n en Joseph d'Ardenne anomenat lo Compte d' Ile. S' enaná depressa cap á Flix y comparegué devant dels espanyols lo día 24 de Juny. Marchin, ab lo regiment de Baltasar, després que feu fagir als devaners del de Melo, s' hauria atacat á tots si no ho hagués estorbat la nit que venia demunt. Es vegé, á més, forçat á esperar lo día següent pera referse les tropes molt fatigades del camíns y marxes llargues. Quant despuntá lo nou día no s' vege ni un ánima enlloch, ab lo que coneguén haverse retirat tothom. Allavors lo Mariscal deixá bon cóp de gent á Flix y s' en torná á Tortosa: aixecá trinxeres, posá baterías y desde el 5 de Juliol comença á obrir portelles en les muralles.

L' en demá s' assejats feren una sortida ab 300 homes de péu y 60 de caball, però foren oprimts pel regiment del de Condé que'n matá molts, y s' altres se tingueren de ficar altre volta á la ciutat.

Lo Mariscal no gayre bó de poagre se va fer portar ab cadira á la trinxera pera donar ordres. Derrera ment se doná l' investida en que l' Compte de Sainte-Mesme per un costat, y per l' altre sostinguts de l' infanteria se feren atos de les portelles y d' allí s' desparramaren pels carrers de la ciutat y lluytaren en les places principals. Aleshores veyent que s' espanyols s' havien retirat al castell que s' aixeca al vell cim de la vila, los soldats començaren á robar y ho saquejaren tot. Lo Marqués de La Trousse, mariscal de camp, fou mort d' un tiro de musquet al cap; y'n Diego Brisuela Salcedo, Governador de la plaça veyentse sense remey obrí l' castell ab condició de que sa persona seria portada á Valencia. Al Bisbe de Tortosa lo feren presoner però siguié tractat ab molta cortesia pel Mariscal que li aconsellá l' anarsen als Alfaques, port de mar á la boca de Ebre; però l' armada espanyola justament arribá allavóres allí. Refetes les ruines de Tortosa, Schomberg deixá allavóres allí de Governador á Marchin y ell s' entorná á Barcelona.»

p. 193.

Ensenyances de l' historia

Parangó entre l' régim absolut y l' constitucional

(Continuació)

No s' explica que homes de bo-

na fó y de criteri, y s' hi ha de mol bon enteniment y de molt recta intenció, se passen la vida cantant las excelencias del régim antich y abominant del actual. Si s' dignen escoltarme, invito á eixos homes á que desfassen les següents afirmacions, breument enrahonades: 1.ª La grandesa d' Espanya va tindre molt de fortuita, perquè s' va improvisar acte seguit á l' unió dels estats d' Aragó y Castella, y, ni s' monarcas, ni l' opinió d' abdos estats, cas que pensessen en eixa unió, que no tots hi pensarien, no podien preveure l' immens desenrotlló qu' adquiriria la nova nació després de constituirse. 2.ª La grandesa d' Espanya va ser efimera, perquè va durar molt poch temps, adhuc en apariencia, puig se pot donar per acabada ab lo regnat de Felip II; perquè si bé va continuar gran en extensió per molt temps, ha sigut sempre d' allavons ensá molt petita en totes les qualitats que fan la veritable grandesa, ja que ha sigut casi constantment vensuda, maltractada y burlada en l' exterior y pobrá y atrassada en l' interior. 3.ª La grandesa d' Espanya va constituirse sobre principis molt poch previsors, perquè no van saber sentarla damunt de bases sólides qu' asseguresen una duració relativa de dita grandesa, dins la condició de les coses humanes. 4.ª La grandesa espanyola va ser més aparent que real, perquè prescindint de la glória militar y l' engrandiment territorial, no va proporcionar pau, ni benestar, ni, per tant, verdadera felicitat á la nació. 5.ª La major part dels estats han substituít lo régim absolut pel constitucional, y eixe ha fet á casi tots ells poderosos, rics y il·lustrats. 6.ª Y per fi, lo sistema constitucional ab lo temps qu' á Espanya porta de vida, poch ha pogut fer en bé de la nació, havent tingut que lluitar sense interrupció, no més que para arrelarse, contra la furiosa oposició de gran part dels espanyols.

Cert que hi ha molt, pere molt que corretgir en l' actual modo de ser de la cosa pública á Espanya, lo mateix en lo que toca á la llei escrita, com, y més encara, en les costums polítiques, tant corrompudes y immorals que al extrem qu' avuy s' ha arribat, no pareix que tinguen altre objecte que destruir tot lo que l' dret polític positiu tinga de bó; pero seria gravíssima indiscreció buscar remey pera s' els mals d' Espanya á la font ahont se sap per dolorosa experiencia qu' existeixen germens d' infecció, que tants funestos resultats ja han produít. Lo prudent es anar á pendre les aigües de més lluny, allí ahont no hi ha motiu pera creure que hi hagi cap germen d' infecció, al régim regional, en una paraula, que de dos trossos d' Espanya, que junts encara no la comprenien tota, ne va fer dos potencias que tractaven de tu á les nacions contemporánies més poderoses, y sustituint l' independéncia d' allavons per una forma d' autonomia que, sense destruir l' unitat nacional, permeteixca á les regions desenrotllar ses respectives energies, lliures dels entrebanchs qu' avuy les hi posa lo sistema centraliste, migrat, repelós, impotent per aixecar á la nació del fons en que jau malaltisa per

culpa de les disbauxes del estat centraliste.

Cas que l' régim absolut fos cosa bona, que per experiencia sabem que no ho va ser, se li podria fer el cárrech de no haver sapigut previndre la contingéncia d' un cambi de régim en perjul de la nació. Semblant cárrech no se li pot fer en la mateixa mida al régim regional. Este régim, exuberant de vida, ple de fé en sos generosos ideals, pera millor realisarlos va crear un poder necessari al objecte; pero sense graduar, perquè era imposible, la forsa impulsiva que va donarse á n' aquell poder, y ajudant les circumstancies pera qu' este s' extralimités en son funcionament, se va ocasionar un desequilibri del que va resultar l' extinció de la forsa motriu creadora del nou organisme.

¡Cuan cara li ha costat á Espanya l' equivocació! Pero, advertida, no hi ha altre remey que treballar pera tornar al punt de sortida. Aixó no s' podria fer ab un régim absolut, al menos sense sorollosos trastorns, mentres que, ab lo regim constitucional, tot depen de que s' els bons espanyols ho vulguen, que si ho volen, niagu s' podrá impedir qu' arriben allí ahont se proposen arribar, mal que pese á s' els gossos rabiosos en forma de portaveus de l' opinió, que no poden sentir parlar de regionalisme, sense que se s' hi excite la catalanofobia que pateixen per cástich de son apassionament, de son orgull y de sa ignorancia. Si haguessem de fer cas d' eixos lladrits y dexarnos imposar per ells, tot fa creure que no trigaria Espanya á desaparèixer del catàlech de les nacions.

A. M.

Cosas de la setmana

Estém d' enhorabona.

Un cop més aném á disfrutar d' una de las més gloriosas conquistas de la llibertat.

La llei de sufragi universal nos autorisa á tots pera emitir lo nostre vot en favor del candidat mes afí á las nostras ideas.

Ja fa molt qu' ha passat lo temps en que quatre privilegiats nos imposavan la seva voluntat. Avuy los que ns representan á la Provincia y á las Corts, son fills del sufragi del poble.

Los goverms, que s' desvieren pel bé del ciutadá, han volgut donarnos aqueix guat, fentnos disfrutar de tal dret. Y encara fan més: Com un pare que s' adelanta á satisfèr los desitjos dels seus fills, y coneixent las nostras necessitats, nos dona casi tota la feyna feta y esculleix per si sol los candidats que mellors condicions reuneixen per fernos felissos. Aquest es l' objecte del encasillament, que molt ignorants ó mal-agrahits no aprecian en tot lo que val.

Podem donchs, dormir descansats. La voluntat del poble s' complirà.

(Y ara podem dir aquells versos d' un poeta castellá:

Dios mio, perdón os pido por lo mucho que he mentado)

GRAU.

Tortosa Febrer, 1903.

NOTICIES

En el «Diario de Mallorca» llegim ab verdadera satisfac-

ció l' actitud patriótica adoptada per l' Ajuntament de dita Ciutat.

«El Diccionario de la lengua Catalana.

No se descansa en los trabajos que realizan para llevarlo á cabo, sino que, por el contrario, muchos colaboradores despliegan en sus tareas gran actividad.

Una prueba de ello son las muchas peticiones de cédulas que, á diario, se dirigen al Vicario General, Sr. Alcover.

Este, en vista de ello, ha tenido que acudir al Ayuntamiento solicitándole la concesión de una cantidad para la compra de papel con destino á papeletas, á fin de poder satisfacer de esta manera, dichas peticiones.

La expresada solicitud, á la que es de esperar se acceda, está todavía pendiente del fallo de la Comisión de Hacienda.

Otra prueba que indica el entusiasmo que reina en este asunto es el número de suscriptores con que cuenta el «Boletín del Diccionario de la lengua catalana». Las suscripciones pasan hoy de mil y de cada dia van aumentando y en la última sesión celebrada por el Ayuntamiento se consigna que se aprueba un dictamen de la Comisión de Hacienda proponiéndole se conceda una subvención de 1.000 pesetas al Vicario general, para gastos del diccionario de la lengua catalana.»

Semblant acort deuria esser imitat per tots los Ajuntaments dels pobles interessats en que s' ga conrehuada coneguda y conservada nostra llengua.

Després d' haver tingut que suportar uns cuans dias de forta malatia, se troba ja restablert lo Sr. Actuari d' aquest Jutjat D. Isidoro Sabaté, de lo que ns alegrem. No podem dir lo mateix del Rt. Rector de la Seu D. Manel Gomez, que continua encara malalt. Li desitjem una prompta milloria.

Los presidents dels Centres de tota mena de Barcelona envían missatjes al Rey demanantli protecció per poder treballar, y fomentar las industrias y riqueza nacionals, y apenas son escoltats pels seus Ministres responsables, que s' omplen de paraulas buydas; en cambi las de Madrid, segons veyem en la Correspondencia y en el Correo, presentarán un missatge demanant que s' siga permés poder jugar á tots los jochs fins ara prohibits, y no fora imposible que ho logressin.

Aqueixa gent es la que fa lleys y diu que ns ha de regenerar...

Los diaris publican ab gran alegría y plens d' orgull, la noticia de que un noy espanyol, casi un crio, anomenat Arriola, ha sigut hostejat en lo palau del Emperador En Guillem II d' Alemania, que l' ha omplert de mercés y obsequis, y nombrantlo moltas ciutats extranjeras fill adoptiu, ja que tots l' admiran com un prodigi musical y vehuen en ell un segon Mozart, quan en veritat, en lloch de alegría, ns hauria de donar pena y omplirnos de vergenya al coneixe que aquest noy es un excepció limitadissima, perquè aquí á Espanya, á Madrid sobre tot, no volem tenir més art, ni més ciencia, ni més glória que el arte de los to-

ros, el old de las majas, acompanyat de la rascamenta insular de la guitarra, símbol de la ganadoría.

Ara que sembla haberse fet de moda en las naciones civilizadas atentar contra els llenguatges regionals, no es per demés publicar los següents datos oficiales molt recents de la popularisació de la lengua catalana.

La parlen en las provincias de Barcelona, 1.034,568.—Girona, 208,497.—Lleyda, 274,867.—Tarragona, tres cents trenta quatre mil 348.—Valencia, 775,990.—Castelló de la Plana, 304,477.—Alacant, 451,174.—Illas Balears, 306,926.—Comtat de Roselló (Fransa), 210,126.—República d' Andorra, 7,000.—Alger, 10,000.
Total 4.007,942.

No hi ha dubte que 'ns anem regenerant y progressant, y de que aumenta cada dia mes el número dels que no 'ls prova lo treballar. Veijis lo següent:

Un problema.—Es realmente abrumador, y se presta a las más amargas reflexiones, el número de 1.600 solicitudes presentadas en el ministerio de Hacienda por otros tantos jóvenes, todos relativamente instruidos, muchos de ellos con título académico de primera clase, y aspirantes todos a 50 plazas de oficiales administrativos en aquel ministerio.

Unase a ese número el de 600 ó más solicitudes que hay presentadas en el ministerio de Gracia y Justicia para las próximas oposiciones a Registro de la Propiedad; únase también el de los jóvenes que esperan con ansia las oposiciones a la carrera judicial, el de los que aguardan que el general Linares convoque a

ingreso en las Academias militares, el de los que tienen la ilusión de entrar en el Banco de España etc., etc., y el ánimo no puede por menos de afligirse y turbarse viendo en tales cifras la expresión de verdadero problema social, tan grave como el que antonomásicamente así es llamado.

Del Diario de Mallorca:

Veiji lo esmentat diari si pot averiguar d' aqueixos aspirants quants n' hi ha de Catalans.

El govern francés ha tolerat que els anarquistas fessin una propaganda activíssima contra la disciplina militar.

S' han fet prédicas disolvents als quartels y s' han repartit infinitat d' exemplars del «Manual del soldat», en el que 's diu que els oficials son uns brutos y que els soldats no han d' obeir als quefes.

Els resultats no s' han fet esperar gaire. A més dels actes d' indisciplina aislats, que han sigut molts, l' altre dia, a Poitiers, un batalló en massa va desobeir als quefes y sortir del quartel anant-se a passeig, y a Tours una pila de quintos varen passejarse per la ciutat portant uns llossos que deyan: «visca la humanitat, abaix la guerra».

Y ara el govern está espantat devant de l' extensió del mal, y li está bé, perque ha criat uns corps que li treuen els ulls.

Una comissió de senyores passá ahir a entregar al senyor Monegal, alcalde de Barcelona, una instancia suscrita per unes 12000 firmes, pera que perseguíxi la blasfemia, conforme ho prevenen les Ordenances municipals.

També en nostra ciutat deuria castigarse tan repugnant vici,

que per desgracia, está bastant atés entre determinados classes sociales, resultant esser lletra morta la última circular gubernativa, que es lo que ja temerem serja, conforme diguerem en el número últim.

A Vinaroz, el comerç de vins passa per una época molt crítica.

No s' embarca ni un sol boçoy.

Hi há mils d' obrers sense treball.

Molts emigran pera buscar en altres terras el pa dels seus fills.

Hi há en vaga forsova 800 mariners, 200 carreters, 400 peons, 100 boters y 1.000 treballadors de diferents oficis.

La situació es insostenible.

Las societats obreras celebrarán una reunió pera acordar lo que han de fer.

Probablement a n' aqueixa reunió seguirá una manifestació pacífica, demanant als poders públics protecció pera remediar aquesta grave crisis.

Per la premsa diaria, suposem ben enterats a nostres llegidors de las conclusions aprobadas en el Congrés Universitari Catalá, celebrat durant els dias 31 de janer y 1 y 2 del corrent, essent nos avuy impossible, dada l' indole d' un períodich setmanal, disponer del espay que 's requereiria pera transcriure totas las discussions hagudas. Hem de congratularnos tan sols del ferm esperit autonomista que manifestaren els congresistas, lo que proba que una causa com la nostra, defensada ab tanta convicció pels homes de ciencia, no es sols causa eminent popular, sino qu' es també causa d' avens y de cultura.

Perseverem per aqueix camí a fi de que, a no trigar gayre, se traduheixin en resultats práctichs y profitosos las tareas del Congrés Universitari Catalá.

Lo dissapte de la setmana prop passada, després de la Salvé, S. M. lo Rey, demés Augustes persones de la familia Real, visitaren l' estudi del nostre eminent paísá D. Agustí Querol.

L' eximi escultor, després de fer avinent l' agradosa sorpresa y l' emoció produhida per aytal distinció, mostrá a S. S. M. M. les obres que té en projecte y les escomensades ja pera distints monuments del mon.

Entre la regia comitiva s' hi trobava lo nostre distinguit amicch Iltre. Sr. D. Diego de León, Marjor dom de Setmana en actual servey de S. M.

Tenim lo sentiment de comunicar als nostres llegidors la mort dels Srs. D. Francisco Virgili y Malet, ocorreguda en sa finca de Burjascenia, y la del fill de D. Tomás Roselló, en Segorb. (q. a. c. s.)

A sas respectivas familias los trasmetem nostre sentiment, y preguem al Señor los dongui la conformitat cristiana que 'ls es menester en semblants cassos.

Divendres últim a la matinata se calá focch en la fabrica de serrar coneguda per la de la Viuda, que pugué esser dominat per los vehins y bomberos, que lograren reduhirlo a la sola dependencia ahont comensá, que era en el cuarto de calderas.

Fa cinch ó sis anys que 'ls taronjers del Parch estan infestats del insecte *Mytilaspis fulva*, co-

negut en lo país per *Serpeta*; no procurá extinguir aqueix insecte pels procediments coneguts, lo grant ferio desaparoxer casi per complet a la primera vegada d' aplicá l' remey; y com se vulga que no s' ha continuat, la malaltia acaba de consumir la vida dels esmentats taronjers, y lo qu' es pitjor, lo mal ja s' ha propagat al taronjerars vehins.

Donem aquest crit d' alerta, ja que una de las novas fonts de riquesa agricola que va prenent peu en la comarca es lo cultiu del taronjer, y las autoritats deuen procurar fomentarla, y evitar sigui víctima de plaga tan destructora com es la *Serpeta*, que la faria impossible desde sos principis.

Los P. P. de la Companyia de Jesús donarán varies tandes exercissis espirituals en la casa de S. Joseph de Roquetas.

Pera Capellans: Comensarán el vespre dels dias 24 d' Abril, 8 de Maig, 2 d' Octubre y 11 de Novembre.

Acabarán el dematí dels dias 30 d' Abril, 14 de Maig, 8 d' Octubre y 20 de Novembre.

Perá Seglars: Comensarán el vespre del dias 20 de Febrer y 4 d' Abril.

Acabarán el dematí dels dias 26 de Febrer y 11 d' Abril.

Los senyors que vulguin pendrehi part, deurán donar avis per avansat a la Secretaria de Cambra del Bisbat, ó al P. Rector del Collegi de Jesús.

Ab motiu d' un Real Decret quedan reduhidas a dos las escribanis del Jutjat de Tortosa, en lloch de las quatre que hi ha actualment.

Tortosa: Imp. Foguet, P. Hospital

Navarra, y Aragón, y muchas de Cataluña; y nombra Marirneo diez y siete rios de los mas copiosos que se le juntan, y es tanta verdad esto, que muchos afirman de Hebro lo que otros acomodan a Duero, yo soy Hebro que todos las aguas bebo. Y cuando los Autores citados no fueran suficiente testimonio para que se crea ser rio navegable, lo son por lo menos todos los desta Ciudad de Tortosa, y los de la Imperial Cesaraugusta, sin los muchos pueblos de la Ribera, pues todos a vista de ojos conocen esta verdad, y ven subir y bajar por el barcos muy grandes, cargados de trigo y lanas, contratación muy ordinaria entre los de Aragón y Cataluña. Y los de Tortosa vemos cada dia subir, y bajar fustas de mas de quatro mil quintales de carga desde el Mar hasta la Ciudad; y a vezes tantas, que parece nuestra Ribera Puerto de Mar, y no de los menos poblados. Entre otras aguas que aumentan las corrientes de Hebro, son de las ultimas, y no de las menos caudalosas, las de los rios Cinca, y Segre, que despues de haber bañado aquellas mucha parte de Aragon, y estas de Cataluña, pierden el nombre, entrando en el rio Hebro, en la antigua villa de Miquinenga, (llamada antiguamente Octogesa, cabeza que fué de Obispado, segun varios Autores). Desde aquí comienza a regar la amena Cataluña, despeñandose por Flix, Ascon, Mora, Miravet, Ginestar, Benifallet, Tivenys, Xerta, Aldover, hasta nuestra antigua Tortosa, y desde ella por Ampesta, hasta llegar al centro desseado, y a trocar sus dulces aguas con las saladas del Mar mediterraneo, mezclandose con ellas por dos bocas, que con sus corrientes abre para pagar su deuda.

En las riberas pues deste caudaloso rio y a la lengua misma de sus corrientes, está fundada la antigua, y noble Ciudad de Tortosa, tan celebrada de los Autores antiguos por el valor y fortaleza de sus moradores, y por la fidelidad para con sus Reyes, y mucho mas digna de ser engrandecida por los favores raros, mercedes soberanas, y protección continua de la soberana Virgen Reyna del cielo, y Señora nuestra. Y aunque es verdad que los Escritores, casi todos, concuerdan en el sitio de la fundación de Tortosa,

ción de Portugal, que gozamos por industria del docto Caballero Emanuel Sueyro, del habito de Christus Señor de Voorde, en Flandes? Sola nuestra Tortosa ha sido en esto descuidada, ó desgraciada, faltandola Escritores, que la diessen a conocer por la pluma, a los que no han visto, ni oydo las bellezas de naturaleza y gracia, con que la vemos ennoblecida. Este descuido despertó en mi un pensamiento de recoger lo que en Autores, y en papeles manuscritos he leydo, concerniente a esta Ciudad, y lo que por mis ojos he visto; y principalmente de manifestar al mundo la inestimable Joya que hoy dia gozamos de la santa Cinta, con que yba ceñida la Virgen nuestra Señora, hecha y labrada por sus benditissimas manos y entregada por ellas a esta Iglesia y Ciudad. Este es el sugeto Principal deste libro. La decensión millagrosa de la Virgen a este Templo, y las grandezas de Tortosa, en lo natural político, y Ecclesiastico. Obra para mayor caudal que el mio, ya lo confieso: pero mientras no salga la que está trabajando en latin, con su conocida erudición, el Doctor Miguel Juan de Vim Bodi, Secretario de mon señor Ilustrissimo, el señor Cardenal Espinola, dignissimo Perlado desta Ciudad, para que las naciones estrangeras tengan noticia de prenda que tan gloriosa la haze; servira esta obrezilla para todos en lenguaje Español, aunque mal limado, como de Catalan, que no ha puesto los pies en Castilla: Mas la historia de cualquier manera escrita, deleyta. No presumo tanto de mí, que diga estar de todo punto adornada de las partes que la perfecta requiere: pero ofrezco la principal, y el alma della, que es la verdad, pues no escribo aquí cosa que no la aya ocularamente visto en papeles autenticos, manuscritos, sacados de los Archivos desta Iglesia y Ciudad, y del Real de Barcelona, y otros, o leydo en Autores de conocidas calidades. Recibirá mi patria mis buenos desseos, perdonando las faltas, que no seran pocas; pero bien llevará la Madre las que cometiere el hijo, por no poder mas.

Divido la obra en dos libros, en este primero se trata de la antigüedad del nombre del Rio Hebro, y antigua Ciudad Iberia, averiguando su sitio hasta aora no sabido, probando

MORESO

Gran botiga de calsat
de totes classes

SABATES Y BOTINES D' IVERN

Confecció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.

PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
TORTOSA

Llibreria fundada 'l sigle XVIII

Francesch Mestre

TORTOSA

PUBLICACIONS CATALANES:

Obres de Mossen Jascinto Verdguer
» Tomás A. Rigualt
La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta
Lo catalá devot—nou devocionari—pasta 1 peseta
Los set diumenges de San Joseph—pasta 1 peseta
» rústica o'50 peseta
Doctrina cristiana—cartonet—o'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

A. OLIVERES

METJE

Ex-alumne del Hospital de Paris.
Ex-ajudan de la Clínica de malalties dels ulls del
Dr. Galezowski.

CONSULTA DE 11 A 1 Passtje Franquet, Pral.
TORTOSA

Sin empleo de capital, buena ganancia diaria; se obtiene escribiendo a G. A. B. Casella Postale, N. 196 Milán (Italia).

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parasols, Bastons, Còlls, Punys, Mitjes, Mitjons, Juguets, Puntilles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos, y tota clase d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESES EN CARTO DE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASSES, CÒRBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc.
Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1.
TORTOSA.

¡INCREDIBLE VERTAT!

Única y veritable ocasió para gastar los quattros com cal en regalos d' importancia, quin valor supera sempre al seu cos. Objectes d' or de lley garantizat (18 quilats) y enlluernadors brillants, quimicament perfectes, de més valua, per son constant esplendor y llimpiesa, que 'ls veraders. Descomposició de llum, llimpiesa, lapidació perfecta, imitació maravillosa.

5.000 pesetas

á qui distingixt aquestos brillants Alaskas dels lilegítims. Gran Premi en la Exposició de Paris
Anell pera home, or brillant 50 ptas.
» » » brillant molt gros 100 »
Agulla pera home. » » » 25 »
» » » » » 50 »
Anell pera senyora ó senyora-reta. » » » 25 »
Arracades (parell) pera senyora-reta. » » » 25 »
Arracades (parell) pera senyora-reta. » » » 50 »
Arracades (parell) pera senyora-reta brillant molt gros 100 »
Arracades (parell) pera noyas (verdader regalo) 25 »
Medallas oro de ley, en la efígie de la Purísima, esmalte de Florencia, y brillant Am: Alaska 100 »
S' envían per correu franch de tot gènere, en caixetas certificadas y declaradas mercancia, pera tota Espanya é lllas, No se servirá cap pedido que no siga antes convingut el pago.
Pera la mida de les anells basta pendrer en un fil la grosaria del dit. No 's fan desquetos; no 's donen representacions ni s' envien mostres. Gratís y franch el Catálogo llustrat.
Al comprador que no estiga conforme ab la mercancia si li tornarán los quattros toseguit.
Dirigirse al representant general y únich de la Societat d' Or y Brillants.
Am: Alaska, G. A. Buyas, Corso Romano 104 y 105, Milán (Italia).

Drogueria, Perfumeria, Ultramarins, Comestibles y Colmado

Yda. de F. Canivell y Sala

Angel, 6 y 8.--TORTOSA

Complet surtit en

Pastes pera sopa llegitimes de Mallorca.	Sucres
Conserves de totes classes	Cafés
Abadeijo 1. ^a , coa foradada	Cacaos
Manteques	Thés
Formatjes	Chocolates
Embutits	Bombons
Fiambres	Galletes y biscuits
	Aixarops y horchates
Articles fotogràfichs	Carburo de calci
Productes quimichs	Petróleo refinat
Aigües minerals	Explosius, meches y perdigons
Específichs nacionals y estrangers	Abonos
Colors y barnisos	Sofres
Broches y pinsells	Sulfat de coure
Barnis mineral	Llavós

Vins de taula, generosos y champanys

Licors del pays y extrangers

ser nuestra Tortosa. Describo su cielo y suelo, y bellezas naturales, perdida, y restauracion, fundación de sus Iglesias, venida de la santa Reliquia de la virgen Santa Candia nuestra Patrona, insignes hijos que ha tenido, descripción de su Obispado, con una breve Cronologia de sus señores, y otras cosas señaladas desta Ciudad.

El segundo contiene la antigua Christiandad de Tortosa, venida de San Pablo á España, y vida del glorioso San Rufo, su discípulo, y nuestro primer Obispo, con un Catalogo de los que le sucedieron, hasta el dignissimo Cardenal que nos gobierna. Tratasse por extenso la milagrosa concessión de la santa Cinta, y se imprime el Oficio propio, que se rezaba della antes del Concilio de Trento. Cuentanse algunos milagros que ha obrado la Virgen Santa, por medio desta Reliquia, y la institucion de su numerosa Cofadria, confirmada con autoridad Apostolica. Y finalmente por ser Tortosa en Cataluña, no la menor parte de sus grandezas, se describe este Principado, y sus excelencias, con algunos servicios grandes, que la fidelissima nación Catalana tiene hechos á sus Reyes.

CAPÍTULO SEGUNDO

Del Rio Hebro y antiguo nombre de la Ciudad de Tortosa

EN las riberas del caudaloso Hebro cuatro leguas de adonde descarga en el Mar mediterraneo tiene sitio un monte tan hermozeado, con variedad de verdes plantas, y frondoso arboless, que causan á la vista una apazible recreación, y muestran bien la benevolencia de los Astros que en el influyen. A la falda del se forma una espaciosa Vega de más de seys leguas en largo, y dos en ancho, estas de Oriente á Poniente, y aquellas desde el Norte á mediodia. Corre por medio deste llano el celebrado Ibero, que agora llamamos Hebro, despues de haber regado con sus aguas gran parte de Castilla, Navarra, Aragón, y Cataluña. Tiene su nacimiento (segun afirman Medina, Beuter, Florian, Lucio Marineo, y otros) cerca del Puerto llamado Fuentible, que es lo mismo que fuentes del Hebro, de dos caudalosas fuentes, que de lo alto de un monte caen al pie de la torre de Mantillas, cerca de Aguilar de Campo, solar antiguo de las Mantillas, tan celebrados y estendidos por toda España. Plinio, Tarafa, y Garibay afirman que es rio navegable, por juntarsele la mayor parte de las aguas de